

BCBP Beogradski centar za
bezbednosnu politiku

Decembar 2025.

STUDIJA / 8

PROCENA STRANIH UTICAJA I OTPORNOSTI SRBIJE NA BEZBEDNOSNE, SOCIOEKONOMSKE I POLITIČKE IZAZOVE, RIZIKE I PRETNJE

Jelena Pejić Nikić, Predrag Petrović, Ivana Ranković

STUDIJA / 8

PROCENA STRANIH UTICAJA I OTPORNOSTI SRBIJE NA BEZBEDNOSNE, SOCIOEKONOMSKE I POLITIČKE IZAZOVE, RIZIKE I PRETNJE

Jelena Pejić Nikić, Predrag Petrović, Ivana Ranković

BCBP Beogradski centar za
bezbednosnu politiku

Decembar 2025.

Srbija se na putu ka članstvu u Evropskoj uniji suočava sa isprepletanim bezbednosnim, ekonomskim i političkim izazovima. Ova analiza mapira ključne spoljne aktere i mehanizme njihovog uticaja u Srbiji, ali istovremeno pokazuje da najveće ranjivosti ne dolaze spolja, već proističu iz strukturnih slabosti domaćeg upravljanja. Iako se Srbija ne suočava sa neposrednim konvencionalnim vojnim pretnjama, sve je izloženiya hibridnim izazovima, naročito u domenu sajber bezbednosti, koji ostaje slabo razvijen i bez jasnog strateškog okvira. Vojna neutralnost i paralelna saradnja sa NATO-om, Rusijom i Kinom dodatno komplikuju bezbednosno pozicioniranje zemlje i otežavaju njeno usklađivanje sa evropskim standardima.

Socioekonomske ranjivosti snažno su povezane sa stranim ekonomskim uticajem. Iako je ruski ekonomski uticaj danas uglavnom ograničen na energetiku, Srbija ostaje u velikoj meri zavisna od ruskog gasa. Nasuprot tome, ekonomsko prisustvo Kine i Ujedinjenih Arapskih Emirata ima dublje i dugoročnije posledice: netransparentne investicije, rast spoljnog duga, zaobilaženje pravnih i ekoloških standarda i jačanje koruptivnih i klijentelističkih mreža. Takvi obrasci podrivaju vladavinu prava i stvaraju strukturne prepreke procesu evropskih integracija.

Političke pretnje putu Srbije ka članstvu u EU pre svega potiču iz unutrašnjih izvora. Sistem „upravljane demokratije”, dominacija izvršne vlasti, kontrola medija i slabljenje institucija ozbiljno ograničavaju demokratsku konsolidaciju. Iako Rusija i Kina doprinose očuvanju postojećeg stanja, ključni izazov ostaje domaći autoritarni model upravljanja. Bez suštinskih unutrašnjih reformi i snažnije, odlučnije podrške EU, Srbija rizikuje dalje učvršćivanje hibridnog, suštinski autoritarnog sistema.

Sadržaj:

Uvod	5
Strani akteri u Srbiji	6
Vojne i bezbednosne pretnje	7
Socioekonomske pretnje	9
Političke pretnje	14
Faktori otpornosti	18
Zaključak	20
Izvori i beleške	21
O autorima	26
O Beogradskom centru za bezbednosnu politiku	27

Cilj evropskih integracija Srbije jeste da doprinese političkoj stabilnosti, ekonomskom razvoju i jačanju demokratskih institucija u skladu sa vrednostima i standardima EU. Ipak, napredak Srbije ka članstvu u EU suočen je sa brojnim preprekama. Pored izraženih unutrašnjih slabosti – pre svega nedostatka političke volje vladajuće elite da sprovede suštinske reforme – ovaj proces dodatno otežavaju strateški interesi i aktivnosti spoljnih državnih aktera, koji mogu usporiti ili potkopati evropske integracije. Uticaj Rusije, Kine i pojedinih država Zaliva predstavlja važan spoljni faktor koji oblikuje političko, ekonomsko i bezbednosno okruženje u Srbiji.

Politika proširenja EU ima za cilj da podrži države kandidate u usvajanju demokratskih normi, jačanju vladavine prava i poštovanju osnovnih prava. Međutim, pojedini spoljni akteri ove procese doživljavaju kao suprotne sopstvenim interesima i nastoje da ih oslabe ili uspore korišćenjem različitih političkih, ekonomskih i bezbednosnih instrumenata. U tom kontekstu, razumevanje interesa spoljnih aktera i pretnji koje oni stvaraju u promenljivom geopolitičkom okruženju od ključnog je značaja za oblikovanje efikasnih politika, kako država kandidata, tako i same EU, koje mogu ograničiti spoljno mešanje i doprineti dugoročnoj demokratizaciji i stabilnosti.

Ova analiza se fokusira na spoljne pretnje sa kojima se Srbija suočava u tri međusobno povezana domena: vojno-bezbednosnom, socioekonomskom i političkom. Cilj je da se identifikuju i razmotre ključne spoljne pretnje koje utiču na usporavanje i narušavanje procesa pristupanja Srbije EU, kao i da se proceni stepen otpornosti zemlje na ove izazove, uz predloge za njeno dalje jačanje. Pored sveobuhvatne analize pretnji koje ugrožavaju bezbednost Srbije, socioekonomski razvoj, demokratizaciju i evropske integracije Srbije, ovi nalazi imaju za cilj da informišu i ukažu na ključne oblasti u kojima bi i EU i Srbija trebalo da usmere svoje napore kako bi ojačale otpornost Srbije.

Iako su tokom istraživanja identifikovani i određeni negativni uticaji Sjedinjenih Američkih Država u kontekstu nove administracije, kao i pojedinih država članica Evropske unije koje se suočavaju sa deficitima u oblasti vladavine prava, ovi aspekti ne predstavljaju predmet ove analize i stoga nisu detaljnije razmatrani u ovom radu.

Analiza se zasniva na istraživanju sprovedenom u okviru projekta REUNIR (Horizon Europe), u kome Beogradski centar za bezbednosnu politiku, kao jedan od 12 partnera, istražuje načine na koje EU može da unapredi svoje spoljnopolitičke i bezbednosne alate radi jačanja otpornosti i transformacije (potencijalnih) država kandidata u savremenom međunarodnom okruženju.¹ Projekat obuhvata sve zemlje Zapadnog Balkana, kao i Ukrajinu, Gruziju i Moldaviju, ali se ova analiza fokusira isključivo na Srbiju i spoljne pretnje sa kojima se ona suočava.

Strani akteri u Srbiji

Spoljni akteri koriste širok spektar sredstava za ostvarivanje svog uticaja, uključujući kampanje dezinformisanja, mešanje u izborne procese, instrumentalizaciju kulturnih i verskih institucija, podsticanje energetske zavisnosti, kao i ulaganja u strateške sektore i ključnu infrastrukturu, među ostalim. U ovoj analizi, delovanje stranih državnih aktera smatramo pretećim ukoliko ono odlaže ili ometa integraciju država kandidata u EU, ili ima potencijal da to učini.² Kroz istraživanje je identifikovano nekoliko ključnih stranih državnih aktera, kao i različiti stepen pretnje koje oni predstavljaju.

U tom kontekstu, Rusija i Kina predstavljaju najveće pretnje. Rusija se u Srbiji oslanja na duboko ukorenjene istorijske, verske i političke veze, te na energetske snabdevanje, kako bi ometala proces evropskih integracija i održavala nestabilnost, kako u zemlji, tako i u širem regionu. Ona ostaje glavni destabilizujući spoljnopolitički akter, koristeći političko mešanje, dezinformacije, anti-EU narative i kulturnu diplomatiju radi sprečavanja usklađivanja Srbije sa politikama i vrednostima EU.

Kina, iako ima nešto suptilniji pristup, sve snažnije učvršćuje svoj uticaj u Srbiji, prvenstveno kroz ekonomska ulaganja i stvaranje dugoročnih ekonomskih zavisnosti koje mogu da otežaju sprovođenje reformi neophodnih za evropske integracije. Istovremeno, Kina promovira sopstveni model upravljanja, zasnovan na ekonomskom rastu bez demokratskih sloboda, kao održivu alternativu zapadnom demokratskom modelu.

Pojedine države Zaliva, pre svega Saudijska Arabija i Ujedinjeni Arapski Emirati, takođe su povećale svoje prisustvo u Srbiji, uglavnom kroz ulaganja u nekretnine, turizam i infrastrukturu. Iako njihov uticaj izaziva određene kontroverze, on je u poređenju sa ruskim i kineskim, manje destabilizujući. Ostali strani akteri, poput Turske, imaju samo ograničeno ekonomsko prisustvo u Srbiji i trenutno ne predstavljaju značajne strane pretnje.

Verovatnoća i intenzitet ovih pretnji razlikuju se u zavisnosti od domena, ali njihovo suzbijanje zahteva ciljane politike EU usmerene na smanjenje strukturnih ranjivosti, poput slabih institucija, ograničene slobode medija i socioekonomske nestabilnosti. Takve politike moraju istovremeno da odgovaraju na hibridne pretnje i jačaju otpornost zemalja kandidata, kako bi se obezbedilo njihovo usklađivanje sa demokratskim standardima i ciljevima evropskih integracija.

Vojne i bezbednosne pretnje

Na vojnom i bezbednosnom planu, Srbija se ne suočava sa neposrednim konvencionalnim pretnjama, ali je sve više izložena hibridnim i nekonvencionalnim pretnjama.³

Glavni državni akteri koji bi potencijalno mogli da koriste vojne instrumente na štetu bezbednosti Srbije su Rusija i Kina, iako vlast u Srbiji ne vidi stvari na taj način. Naprotiv, Srbija je jedina zemlja na Zapadnom Balkanu koja eksplicitno pominje Rusiju i Kinu (uz SAD i NATO) kao partnere sa kojima je potrebno dalje unapređivati odnose kako bi se očuvali razvoj i bezbednost regiona.⁴ Zbog toga se može reći da zapravo unutrašnje nestabilnosti Srbije – uključujući polarizaciju društva, veze između organizovanog kriminala i države, ali i nestabilne regionalne odnose – predstavljaju glavne pretnje po bezbednost države.

Prema Strategiji nacionalne bezbednosti, ključne pretnje po bezbednost Srbije su separatističke težnje, etnički i verski ekstremizam, prikrivene aktivnosti stranih aktera, organizovani kriminal i ilegalne migracije. Što se tiče vojnih pretnji, najznačajniji problem predstavlja „protivpravno jednostrano proglašena nezavisnost teritorije koju administrativno obuhvata Autonomna Pokrajina Kosovo i Metohija od strane privremenih institucija samouprave u Prištini”.⁵

Pošto Srbija ne priznaje nezavisnost Kosova, Kosovo se ne smatra direktnom bezbednosnom pretnjom. Ipak, u zvaničnim dokumentima se ukazuje da bi potencijalna transformacija Kosovskih bezbednosnih snaga u prave oružane snage mogla biti percipirana kao pretnja po bezbednost Srbije. Takođe se navodi da „najveću opasnost predstavljaju ekstremističke grupe koje deluju na prostoru Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija” i da one mogu izazvati oružanu pobunu.⁶ Mogućnost oružane agresije na Srbiju ne može se u potpunosti isključiti, ali je verovatnoća veoma niska.

Sajber bezbednost predstavlja jednu od najslabije razvijenih komponenti nacionalne bezbednosne infrastrukture, budući da Srbiji i dalje nedostaje sveobuhvatna strategija u ovoj oblasti. Dosadašnji sajber napadi na javnu infrastrukturu uglavnom su prošli bez sistemskog odgovora ili institucionalnih posledica, što dodatno ukazuje na nisku otpornost države u ovom domenu.

Iako je Srbija proglasila vojnu neutralnost i ne teži članstvu u NATO-u, ona održava veoma blisku saradnju sa Alijansom i gotovo je potpuno okružena zemljama članicama NATO-a, dok istovremeno održava bezbednosnu saradnju sa Rusijom, što u trenutnim okolnostima ne doprinosi bezbednosti ni Srbije ni regiona.⁷

Ipak, od početka ruske invazije na Ukrajinu, Srbija i Rusija su ograničile svoje vojne odnose. Srbija je 2022. donela odluku o zamrzavanju svih vojnih vežbi sa međunarodnim partnerima, uključujući Rusiju. Međutim, 2023. godine, uprkos opštem moratorijumu vlade na vojne vežbe, Srbija je učestvovala u vojnoj vežbi „Platinasti vuk” koju organizuje Vojska Srbije uz podršku Evropske komande Oružanih snaga Sjedinjenih

Američkih Država. U ovoj vežbi je Srbija učestvovala i 2024. i 2025. što pokazuje da su SAD i NATO primarni partneri Srbije u oblasti bezbednosti i odbrane.⁸ Imajući u vidu da moratorijum i dalje važi i da rat u Ukrajini još uvek traje, vrlo malo je verovatno da će Srbija i Rusija da obnove zajedničke vojne vežbe.

Takođe, Rusija je tokom prethodnih decenija bila značajan snabdevač Srbije vojnom opremom, uključujući sisteme protivvazdušne odbrane, protivtenkovsko naoružanje i drugu vojnu tehniku, ali su ove razmene značajno smanjene nakon početka ruske invazije na Ukrajinu.

Istovremeno, sve izraženija uloga Kine u vojnoj sferi – pre svega kroz donacije i nabavke vojne opreme – dodatno otežava usklađivanje Srbije sa zapadnim bezbednosnim standardima i normama. U 2023. godini, Srbija je od Kine primila 6,7 miliona evra na osnovu sporazuma iz marta 2023. o besplatnoj kineskoj vojnoj pomoći. To je Kinu učinilo najvećim donatorskim partnerom Srbije u 2023. u vojnom domenu, iako detalji ove novčane pomoći nisu javno dostupni. Srbija ovo vidi kao priliku za modernizaciju svog odbrambenog sistema i Oružanih snaga, ali ova vojna saradnja takođe može da predstavlja bezbednosni rizik, jer Kina nastoji da preko Srbije pristupi tržištu EU.⁹

Ovakvi aranžmani mogu ugroziti poverenje neophodno za razmenu poverljivih informacija i interoperabilnost odbrambenih sistema, čime se dovodi u pitanje integracija Srbije u širi bezbednosni okvir Evropske unije. Geografska udaljenost Kine znači da bi bilo potrebno znatno više od ove donacije da se Kina pozicionira kao primarni partner za bezbednost zemalja Zapadnog Balkana, uključujući i Srbiju. Ipak, bezbednosna saradnja sa Kinom može ukazivati na dugoročniji trend kod zemalja poput Srbije, koje i dalje balansiraju odnose između Istoka i Zapada.¹⁰

Srbija takođe saraduje sa Kinom u širem bezbednosnom okviru. Kineska tehnološka kompanija Huawei smatra se izabranim izvođačem za implementaciju sistema nadzora u Beogradu u okviru projekta „Pametni grad”, a očekuje se da u toj ulozi obučava i srpske zvaničnike. Srbija i Kina takođe sprovode zajedničke policijske patrole u Beogradu, Novom Sadu i Smederevu. Zvanični razlog je upravljanje velikim brojem kineskih turista koji posećuju Srbiju, ali ove lokacije su i mesta ključnih kineskih ulaganja. Takvi aranžmani mogu da izazovu tenzije u procesima pristupanja EU.

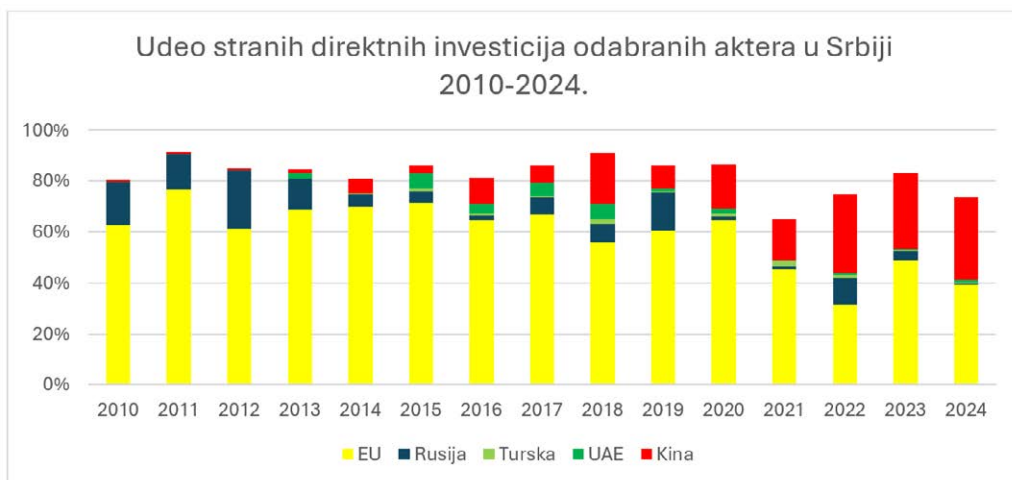
Srbija je ranije prodavala oružje Saudijskoj Arabiji i Ujedinjenim Arapskim Emiratima, od kojih je takođe primila investicije u svoju odbrambenu industriju. Takvi poslovi potencijalno mogu biti u suprotnosti sa politikama EU o naoružanju i štetni za perspektive Srbije u procesu pridruživanja EU.¹¹

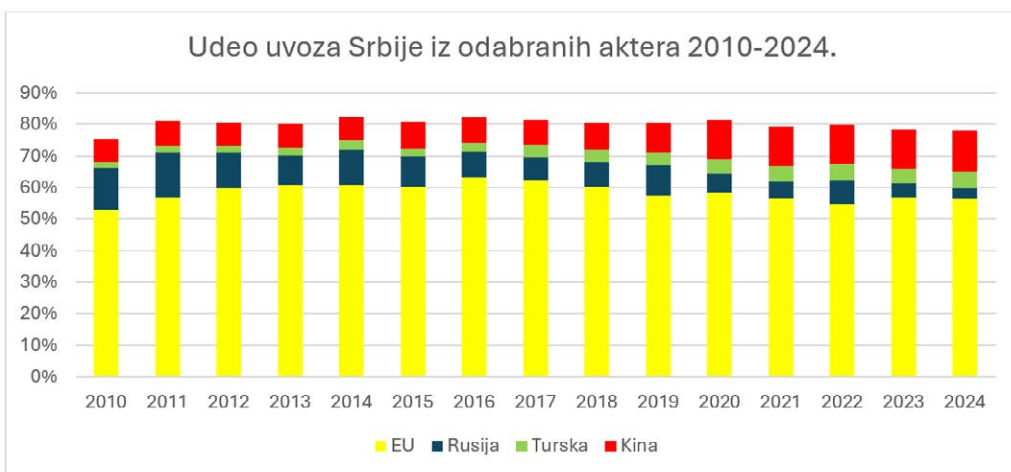
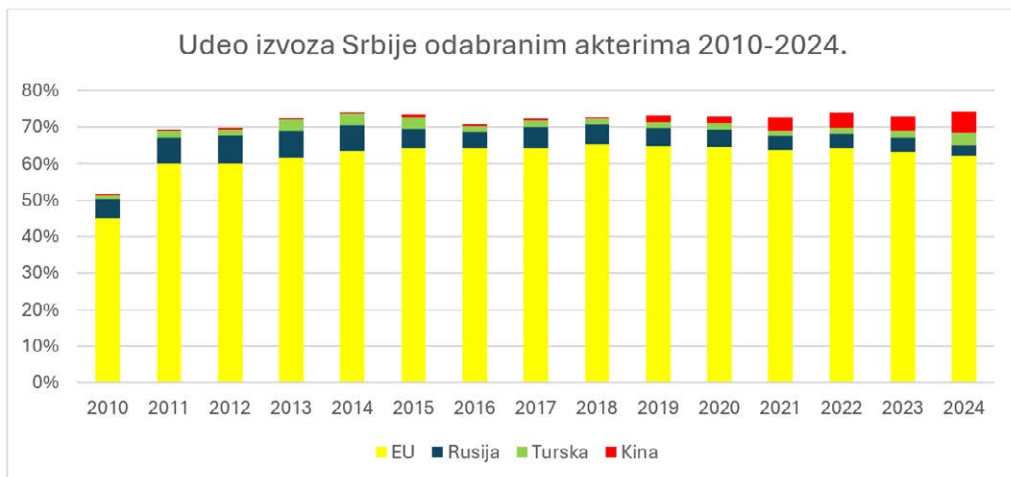
Socioekonomske pretnje

Glavne spoljne socioekonomske pretnje za Srbiju uključuju energetska zavisnost, kontrolu trećih aktera nad kritičnim sektorima kroz rast stranih investicija i produbljivanje korupcije. Rusija, Kina i Ujedinjeni Arapski Emirati predstavljaju glavne strane aktere koji se dovode u vezu sa ovim socioekonomskim pretnjama. Ostali strani akteri, poput Turske, imaju samo ograničeno ekonomsko prisustvo u zemlji i trenutno se ne povezuju sa stvaranjem socioekonomskih pretnji visokog stepena verovatnoće ili visokog uticaja po Srbiju.

Ruski socioekonomski uticaj u Srbiji proizlazi iz energetskog snabdevanja, dok se uticaj Kine zasniva na strateškim ulaganjima u projekte kritične infrastrukture i rudarski sektor, koje karakterišu netransparentnost, nepoštovanje prava radnika i negativne posledice po životnu sredinu. Ujedinjeni Arapski Emirati su prisutni kroz takozvani korozivni kapital, ulažući u velike projekte koje promovise vladajuća stranka, uz zaobilazanje pravila javnih nabavki i obezbeđivanje neodrživih kredita. Ovi procesi imaju snažan negativan uticaj na proces pristupanja Srbije Evropskoj uniji, njen napredak u klasterima Osnove i Zelena agenda, kao i na usklađivanje spoljne politike Srbije sa Evropskom unijom, kako u kratkoročnom, tako i u srednjoročnom periodu.¹²

Iako istraživanja javnog mnjenja ponekad ukazuju na drugačiju percepciju građana Srbije,¹³ statistički podaci jasno pokazuju da Evropska unija i njene države članice i dalje predstavljaju ubedljivo najveće strane investitore i trgovinske partnere Srbije. U periodu 2010–2024. godine, udeo Evropske unije u stranim direktnim investicijama (SDI) u Srbiji iznosio je 56%, dok su kineske investicije činile 16%, ruske 7%, investicije iz Ujedinjenih Arapskih Emirata 2%, a turske investicije su činile 1%.¹⁴ Na osnovu ovih podataka, verovatnoća da će ruske SDI biti instrumentalizovane i korišćene kao pretnja po Srbiju je niska. Ipak, kineska ulaganja karakterišu rastući trend; u 2022. godini ona su dostigla nivo SDI iz Evropske unije (oko 1,3 milijarde evra, odnosno 31% ukupnih SDI).

Grafikon 1 Udeo stranih direktnih investicija i trgovinske razmene odabranih aktera u Srbiji u periodu 2010–2024.

Izvori: Narodna banka Srbije, Republički zavod za statistiku, Evropska unija u Srbiji

Kineski uticaj u Srbiji zasniva se na strateškim ulaganjima u projekte kritične infrastrukture i rudarski sektor, kroz koje Kina nastoji da iskoristi tržišne prilike, obezbedi pristup tržištu Evropske unije i uspostavi kontrolu nad lancima snabdevanja. Kina koristi, i istovremeno dodatno produbljuje, nizak nivo vladavine prava, kao i ekoloških i radnih standarda u zemlji. Pretnja po ove standarde je kontinuirana i sa velikom verovatnoćom će se nastaviti, uz negativan uticaj na evropske integracije Srbije. Za institucije Srbije, u kratkom roku, kineski krediti i investicije ne predstavljaju administrativno opterećenje niti su normativno uslovljeni, za razliku od zapadnih, posebno onih koji dolaze iz Evropske unije. Uzajamna ekonomska saradnja tesno je povezana sa političkim odnosima, koji se označavaju kao „čelično prijateljstvo”, i značajno se pozitivno predstavljaju u medijima (uglavnom pod kontrolom Vlade Srbije), kao deo politike balansiranja u spoljnopolitičkom nastupu Srbije.

U okviru inicijative „Pojas i put”, Kina je investirala u rudnik bakra i proizvodnju čelika, otvorila fabrike guma i auto-delova, finansirala izgradnju auto-puteva i železničke infrastrukture u Srbiji, dok je kompanija „Huawei” podržala unapređenje telekomunikacione mreže i Ministarstvu unutrašnjih poslova Srbije isporučila opremu za masovni video-nadzor. Tokom 2023. godine, tri najveća izvoznika iz Srbije bile su kineske rudarske kompanije koje posluju u zemlji.¹⁵ Spoljni dug Srbije prema Kini beleži kontinuirani rast i u poslednjoj deceniji je uvećan dvanaest puta, dostigavši 8,4% ukupnog spoljnog duga Srbije.¹⁶ Podaci pokazuju da u Srbiji posluje više od 1500 kompanija sa većinskim kineskim kapitalom, koje zapošljavaju više od 20.000 radnika.¹⁷ Sve navedeno ukazuje na rastući udeo kineskog ekonomskog uticaja, koji je dodatno ojačan stupanjem na snagu sporazuma o slobodnoj trgovini u julu 2024. godine,¹⁸ kao i potpisivanjem 30 bilateralnih sporazuma o saradnji tokom 2024. godine.¹⁹ Ovakav nivo uticaja može u dugoročnom periodu rezultirati pretnjom visokog intenziteta po proces evropskih integracija Srbije.

S obzirom na to da su negativne posledice kineskih investicionih i građevinskih projekata već bile vidljive tokom poslednje decenije, identifikovano je više od 50 protesta i pritužbi protiv kineskih kompanija u vezi sa zagađenjem i degradacijom životne sredine,²⁰ nezakonitim raseljavanjem stanovništva, eksploatacijom radne snage (uključujući i indikacije trgovine ljudima), kao i drugim kršenjima ili zaobilaženjima domaćih propisa uz prećutnu saglasnost ili toleranciju lokalnih vlasti, čime se dodatno doprinosi procesu zarobljavanja države.²¹ U novembru 2024. godine urušila se nadstrešnica železničke stanice u Novom Sadu, usmrivši 16 osoba, što je izazvalo snažnu reakciju javnosti, bujanje protesta i otvorilo pitanje odgovornosti kineskog izvođača radova i srpskih vlasti,²² koje su postupale na osnovu netransparentnih ugovora.²³

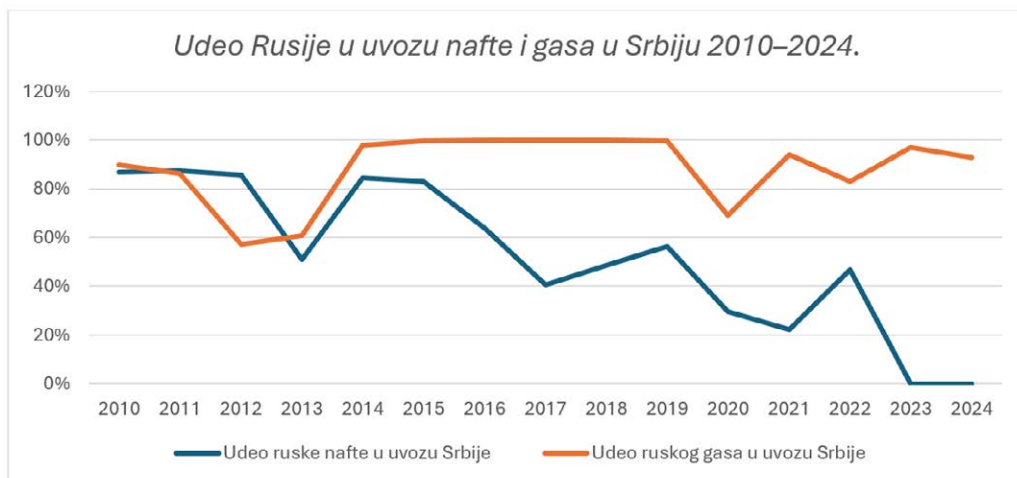
Od 2021. godine građani takođe izražavaju protivljenje istraživanju nalazišta litijuma koje u zapadnoj Srbiji sprovodi zapadna kompanija Rio Tinto. Nakon što je Evropska unija 2024. godine potpisala memorandum sa Vladom Srbije kojim se podržava ovaj projekat, kritike upućene Evropskoj uniji su se pojačale.²⁴ Iako su obe strane isticale da će svi ekološki i standardi vladavine prava biti u potpunosti poštovani, građani i dalje iskazuju nepoverenje, posebno imajući u vidu iskustva i posledice kineskog rudarenja u istočnoj Srbiji.

Kao glavni snabdevač Srbije naftom i gasom, Rusija raspolaže polugama uticaja koje se već koriste i za koje je verovatno da će se nastaviti i u kratkom i u srednjem roku, uz visok negativan uticaj na održivi ekonomski razvoj Srbije i njene evropske integracije. Nakon ruske agresije na Ukrajinu i uvođenja sankcija Evropske unije Rusiji, Srbija je započela politiku diversifikacije energetskih izvora, sa ciljem smanjenja zavisnosti od Rusije. Iako dve zemlje održavaju prijateljske odnose, zbog nepostojanja zajedničke granice snabdevanje Srbije ruskim gasom i naftom zavisi od tranzita kroz susedne države, te su se njihove sankcije protiv Rusije odrazile na Srbiju.

Dve države su 2008. godine potpisale bilateralni sporazum o energetske saradnji, na osnovu kojeg je ruski „Gasprom” 2009. godine kupio većinski paket akcija u Naftnoj industriji Srbije (NIS). U periodu od 2014. do 2019. godine Rusija je imala monopol nad uvozom gasa u Srbiju (videti Grafikon 2). Gas čini 14,4% energetske miksa Srbije, dok nafta učestvuje sa do 27%.²⁵ Tokom 2019. godine Srbija i Rusija potpisale su dodatnih 20 sporazuma i memoranduma o saradnji, uglavnom u oblastima energetike, digitalizacije i infrastrukture. U martu 2025. godine istekao je trogodišnji sporazum o snabdevanju Srbije ruskim gasom, a aranžman je za sada produžen do marta 2026, iako su prethodno najavljivani pregovori o dugoročnom ugovoru.²⁶ U decembru 2022. godine hrvatski Jadranski naftovod (JANAF) obustavio je isporuku ruske nafte Srbiji, što je primoralo zemlju da se okrene alternativnim dobavljačima.²⁷

Nakon što je NIS u januaru 2025. godine uvršten na listu sankcionisanih entiteta Ministarstva finansija Sjedinjenih Američkih Država, Vlada Srbije počela je da razmatra uklanjanje ruskog vlasničkog udela u kompaniji.²⁸ Primena sankcija je odlagana nekoliko puta sve do oktobra 2025. godine.²⁹ Do tada je Vlada Srbije nastojala da dobije na vremenu kako bi razradila kratkoročne opcije za očuvanje održivosti u slučaju stupanja sankcija na snagu, ali nije našla rešenje. Iako je nacionalizacija ruskih akcija jedna od mogućih opcija, zvaničnici Srbije više puta su naglasili da to ne dolazi u obzir, već je najavljeno da će Gasprom prodati svoj udeo trećoj strani. NIS pod sankcijama posluje otežano i neodrživo, jer nema pristup bankarskom sistemu niti sirovoj nafti iz uvoza. Kompanija ima ključnu ulogu u srpskoj ekonomiji, zapošljava oko 5.000 ljudi i značajno doprinosi državnom budžetu – samo tokom 2023. godine uplaćeno je 2,1 milijarda evra, odnosno 13% ukupnih budžetskih prihoda.³⁰ Imajući to u vidu, ovo je snažan neposredni udarac za srpsku ekonomiju, ali u srednjem roku bi pozitivne posledice bile vidljive kroz smanjenje ruskog energetske prisustva i uticaja u zemlji.

Evropska unija je pomagala diversifikaciju snabdevanja Srbije energentima. Finansirala je izgradnju gasnog interkonektora sa Bugarskom, koji je u funkciji od decembra 2023. godine i omogućava snabdevanje gasom iz Azerbejdžana. Na osnovu Memoranduma potpisanog sa Rumunijom u avgustu 2024. godine, do 2027. godine biće završen još jedan gasni interkonektor koji će povezati dve zemlje.³¹ Vlada Srbije je potpisala sporazum sa Azerbejdžanom o isporuci do 400 miliona kubnih metara gasa godišnje do 2026. godine, iako će ta količina pokrivati svega oko 13% godišnje potrošnje Srbije, koja premašuje tri milijarde kubnih metara. Kako bi se obezbedila kratkoročna energetska sigurnost u slučaju prekida snabdevanja, Srbija je u aprilu 2025. godine započela radove na proširenju skladišta gasa u Banatskom Dvoru (u većinskom vlasništvu ruskog „Gasproma”)³² na kapacitet od 1,5 milijardi kubnih metara do kraja 2026. godine.³³ Tokom prethodnih godina Srbija je takođe zakupljivala kapacitete za skladištenje gasa u susednoj Mađarskoj. Srbija je radila na intenziviranju energetske saradnje i sa Evropskom unijom i sa Sjedinjenim Američkim Državama. Međutim, paralelno sa tim, državni zvaničnici i dalje redovno učestvuju na ekonomskim i energetske samitima i konferencijama koje organizuje Rusija.

Grafikon 2 Udeo Rusije u uvozu nafte i gasa u Srbiju u periodu 2010–2024.

Izvor: Republički zavod za statistiku

Od 2022. godine ruska zajednica u Srbiji beleži rast. Tokom 2023. godine broj ruskih imigranata u zemlji gotovo se udvostručio u odnosu na prethodnu godinu (sa 22.351 u 2022. na 41.644 u 2023),³⁴ te su oni u 2024. godini činili oko 55% ukupne imigrantske populacije u Srbiji.³⁵ Ovaj trend je uticao na rast cena zakupa stanova, naročito u urbanim sredinama, kao i na povećanje broja ruskih kulturnih događaja. Prema zvaničnim podacima, zaključno sa avgustom 2024. godine registrovano je više od 2.300 kompanija i više od 10.000 preduzetnika koje su osnovali ruski državljani.³⁶ Država takođe pokazuje sklonost ka favorizovanju ruskih državljana prilikom dodele srpskog državljanstva po vanrednoj proceduri, koja podrazumeva da je prijem u državljanstvo u naročitom interesu Srbije (više od 200 osoba u periodu od početka 2022. do aprila 2025). Istraživački novinari su otkrili kako su među njima i ljudi direktno povezani sa ruskom Federalnom službom bezbednosti i profiteri rata u Ukrajini a koji su pod sankcijama EU.³⁷ U godišnjem izveštaju za Srbiju iz 2025, Evropska komisija upozorava na ovu lošu praksu.³⁸ Prethodno su, tokom 2023. godine, predložene izmene Zakona o državljanstvu, koje bi *de facto* omogućile lakši pristup srpskim pasošima ruskim državljanima, ali su povučene nakon intervencije Evropske unije. Međutim, povezanost Rusa koji žive u Srbiji sa režimom u Rusiji ostaje upitna, što potvrđuje i istraživanje Beogradskog centra za bezbednosnu politiku iz 2025. godine.³⁹ Na ruskim predsedničkim izborima u martu 2024. godine Vladimir Putin dobio je svega 3% podrške birača u Srbiji.⁴⁰ Zbog toga se rast ruske zajednice u Srbiji može povezati sa socioekonomskom pretnjom niske verovatnoće i niskog nivoa uticaja.

Dogovori vladajuće stranke u Srbiji sa Ujedinjenim Arapskim Emiratima izazivaju ozbiljnu zabrinutost u pogledu korupcije i zarobljavanja države, što sa velikom verovatnoćom može proizvesti pretnju srednjeg do visokog nivoa uticaja, kroz povećanje društvene nejednakosti i podrivanje napretka u oblasti vladavine prava u okviru procesa pristupanja Srbije Evropskoj uniji. Rast spoljnog duga Srbije prema Ujedinjenim Arapskim Emiratima verovatno će se u kratkom roku razviti u pretnju sa potencijalnim srednjim do visokim uticajem na ekonomski razvoj Srbije i njene evropske integracije.

Rast uticaja Ujedinjenih Arapskih Emirata u Srbiji započeo je dolaskom Srpske napredne stranke (SNS) na vlast 2012. godine, kada je tokom izborne kampanje najavljen veliki projekat „Beograd na vodi”. Emirati su bili ključni partner u ovom poduhvatu, kao i u privatizaciji nacionalne avio-kompanije, pri čemu su oba slučaja bila praćena brojnim kontroverzama – netransparentnošću, zaobilaženjem procedura javnih nabavki, povlašćenim tretmanom investitora i donošenjem posebnih zakona radi prilagođavanja unapred sklopljenim poslovima, često suprotno javnom interesu.⁴¹

Radi početka izgradnje projekta „Beograd na vodi”, tokom izborne noći u aprilu 2016. godine maskirana lica su nezakonito srušila više privatnih objekata, uz implicitnu podršku organa vlasti, koji su potom izbegli odgovornost. Investitori iz Ujedinjenih Arapskih Emirata pokazali su interesovanje i za poljoprivredno zemljište u Srbiji, kupujući velike površine po cenama nižim od tržišnih, uključujući i najveći državni poljoprivredni kombinat PKB, koji je privatizovan 2018. godine. Šest godina kasnije, država sprovodi eksproprijaciju delova istog zemljišta za potrebe novog velikog projekta EXPO 2027, po ceni koja je i do stotinu puta viša.⁴² Ovakve kontroverzne prakse, uključujući netransparentne privatizacije, prodaju zemljišta po umanjenim cenama i povlašćen tretman investitora iz UAE, stvaraju ekonomske ranjivosti i podrivaju poverenje javnosti, što u dugoročnom periodu može ugroziti održivi ekonomski razvoj Srbije.

Priliv kapitala iz Ujedinjenih Arapskih Emirata u Srbiju dominantno se odvijao kroz kredite, dok su strane direktne investicije u periodu 2010–2023. godine iznosile ukupno 717,6 miliona evra, što predstavlja oko 2% ukupnih SDI u zemlji. U periodu 2014–2022. godine Srbija je uzela približno 2,24 milijarde evra kredita iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, što čini oko jedne desetine ukupnog spoljnog duga Srbije. Prvobitni rok za otplatu prvog kredita bio je 2024. godine, ali je on pomeren na 2026. godinu.⁴³ Rastući spoljni dug Srbije prema Ujedinjenim Arapskim Emiratima sa velikom verovatnoćom će se u srednjem do dugom roku manifestovati kao pretnja. To može imati srednji do visok nivo negativnog uticaja na srpsku ekonomiju, naročito u uslovima produžavanja rokova otplate, što potencijalno može dodatno opteretiti javne finansije.

Političke pretnje

Postojeći politički sistem u Srbiji koji odlikuje koncentracija moći u rukama predsednika države, u kombinaciji sa podrškom pojedinih stranih autoritarnih partnera, predstavlja glavnu političku pretnju po evropske integracije Srbije. Vladajuća Srpska napredna stranka (SNS), oslanjajući se na lojalne medije i kontrolisane institucije, uspostavila je sistem upravljane demokratije. U takvom sistemu demokratske institucije formalno postoje, ali su u suštini lišene stvarne autonomije i političke moći. Izborni procesi u Srbiji nisu pravedni, pre svega zbog izražene medijske pristrasnosti, zloupotrebe javnih resursa i sistematskog pritiska na birače. Ključne institucije, poput pravosuđa i parlamenta, podređene su izvršnoj vlasti, čime se dodatno urušava podela vlasti i

institucionalna odgovornost. Iako ruski i kineski akteri imaju određenu ulogu u održavanju postojećeg političkog statusa quo – kroz političku podršku, narative i simboličku legitimaciju – osnovna prepreka demokratskoj konsolidaciji Srbije ostaje iznutra.

Bez unutrašnjih političkih promena i oživljenog procesa pristupanja EU, Srbija rizikuje da se dodatno učvrsti u hibridnom modelu upravljanja – formalno demokratskom, ali suštinski autoritarnom. U ovom kontekstu, spoljna podrška EU ostaje od ključnog značaja, ali njena efikasnost će zavistiti od jasnijeg i odlučnijeg stava prema zarobljavanju države, korupciji, i stranim uticajima koji podrivaju evropske integracije.⁴⁴

Jednu od ključnih spoljnih pretnji u Srbiji predstavlja snažan i višeslojan uticaj Rusije. Prvo, srpska vlast se sve više pojavljuje kao glavni kanal kroz koji se ruski uticaj prenosi u Srbiji, ali i u susednim zemljama sa srpskim stanovništvom, oslanjajući se pritom na svoj uticaj nad domaćim političkim partijama. Tokom poslednjih godina postalo je jasno da je bivši potpredsednik Vlade Aleksandar Vulin centralna figura u državnom aparatu zadužena za održavanje i jačanje političkih i bezbednosnih veza sa Rusijom, kao i za sprovođenje ruskog uticaja u Srbiji, uključujući postavljanje proruski orijentisanih kadrova u ključne državne institucije.⁴⁵

Ovakvo delovanje Rusije u Srbiji zasniva se na izraženoj ideološkoj bliskosti režima Vladimira Putina i Aleksandra Vučića, koje karakterišu nacionalizam i autoritarni modeli upravljanja. Rusija sistematski podržava autoritarne tendencije u Srbiji jer one zemlju udaljavaju od evroatlantskih integracija, dok istovremeno otežavaju regionalno pomirenje i saradnju sa susednim državama.

Autoritarna povezanost Srbije i Rusije dodatno se ogleda u uspostavljanju zajedničke radne grupe 2021. godine, namenjene borbi protiv tzv. „obojenih revolucija“⁴⁶, ali i u gotovo identičnim ideološkim projektima „srpskog sveta“ i „ruskog sveta“. Ovi koncepti podrazumevaju objedinjavanje Srba, odnosno Rusa, uključujući i pripadnike ovih naroda u susednim državama, u jedinstven kulturni, medijski i politički prostor, pod vođstvom jednog snažnog lidera.⁴⁷ Javnim i glasnim zagovaranjem koncepta „srpskog sveta“, Rusija istovremeno šalje poruku da poseduje kapacitet da, ukoliko to želi, može brzo i relativno lako da destabilizuje političke i bezbednosne prilike na Zapadnom Balkanu.⁴⁸

Još jedan važan kanal ruskog uticaja u Srbiji čine ekstremno desničarske organizacije, od kojih gotovo sve podržavaju Rusiju, uz izuzetak nekoliko marginalnih neonacističkih grupa.⁴⁹ Rusija koristi srpsku ekstremnu desnicu kako bi javno nezadovoljstvo preusmerila ka globalnoj liberalnoj eliti i Zapadu, istovremeno ugrožavajući stabilnost Srbije i Zapadnog Balkana kroz veze srpskih desničarskih grupa sa ruskim paravojnim organizacijama. Ove strukture dodatno služe kao sredstvo za ometanje prozapadne orijentacije Srbije i sprečavanje širenja liberalnih vrednosti i demokratskih pogleda na svet.⁵⁰

Širenje anti-zapadnih i proruski orijentisanih stavova i političkih poruka u Srbiji odvija se i kroz delovanje Srpske pravoslavne crkve (SPC), koja tradicionalno održava bliske odnose sa Ruskom pravoslavnom crkvom (RPC). Ovi odnosi dodatno su ojačani nakon

raspada Jugoslavije i Sovjetskog Saveza, u periodu kada su se interesi dve crkve sve više usklađivali, deleći ambicije širenja uticaja izvan nacionalnih granica.⁵¹ SPC, slično RPC, kontinuirano promovise pravoslavne vrednosti kao suštinsku suprotnost „dekadentnom Zapadu”. Poseban značaj ovog kanala uticaja proizlazi iz činjenice da SPC, zajedno sa Vojskom Srbije, uživa najviši nivo poverenja javnosti u zemlji.⁵² Upravo zbog tog visokog društvenog legitimiteta, potencijal za maligni ruski uticaj kroz crkvene strukture je naročito izražen, što je prepoznato i u Rezoluciji Evropskog parlamenta iz 2022. godine.

Ruski uticaj dodatno se reflektuje i u medijskom prostoru u Srbiji, i to pre svega indirektno, kroz mrežu prorežimskih medija koji danas zauzimaju približno 85% ukupnog medijskog prostora. Ovi mediji nisu samo proruski orijentisani, već proruske narative prenose sa znatno snažnijim emotivnim nabojem nego što je to slučaj sa ruskim državnim ili proruskim medijima koji deluju u Srbiji. Time se dodatno radikalizuje javni diskurs, produbljuju društvene podele i normalizuju anti-zapadni stavovi u širem društvu.⁵³

Najekstremniji primer ovakvog medijskog delovanja bilo je izveštavanje o ruskoj invaziji na Ukrajinu, gde su prorežimski mediji tvrdili da je zapravo Ukrajina napala Rusiju.⁵⁴ Mediji su dalje razvijali ove narative, sugerišući da bi ruska vojna intervencija mogla da se proširi i na Balkan, gde bi „oslobodila” svoje saveznike od liberalne vlasti nametnute sa Zapada i ispravila istorijske nepravde nanete Srbima.

Proruska i anti-zapadna propaganda u Srbiji prisutna je duže od decenije. U poslednjih nekoliko godina njen intenzitet je znatno porastao, šireći se kroz brojne internet portale, društvene mreže – na kojima su ekstremno desničarske grupe veoma aktivne – i Telegram kanale, dopirući do velikog broja građana, uključujući i one koji ne prate tradicionalne medije.⁵⁵ Kao rezultat toga, proruski, pro-Putin i anti-zapadni stavovi su široko rasprostranjeni i duboko ukorenjeni među srpskom populacijom, uz izraženu podršku nedemokratskim oblicima upravljanja.⁵⁶

Dodatno zabrinjava činjenica da većina građana podržava koncept „srpskog sveta”, što ukazuje na visoku društvenu prihvaćenost političkih narativa koji su u skladu sa ruskim geopolitičkim interesima. U tom kontekstu, može se zaključiti da je verovatnoća da ruski uticaj u ovim oblastima predstavlja ozbiljnu pretnju visoka, kao i potencijalni negativni efekti po demokratski poredak i evropski put Srbije.

Uticaj Kine u Srbiji u poslednjih nekoliko godina značajno raste. Na nivou vlasti, režim Aleksandra Vučića razvio je saradnju sa Kinom ne samo u oblasti ekonomije i infrastrukture, već i u politici, pri čemu su veze između dva autoritarna sistema sve bliže. U tom smislu, tokom poslednje decenije uspostavljena je kontinuirana saradnja i transfer znanja između Komunističke partije Kine i vladajuće Srpske napredne stranke, naročito u oblasti upravljanja velikim sistemima.

U maju 2024. godine, predsednici Srbije i Kine potpisali su zajedničku deklaraciju o produbljivanju sveobuhvatnog strateškog partnerstva i izgradnji tzv. „Zajednice

zajedničke budućnosti” u novoj eri, koja se u najvećoj meri odnosi na političku saradnju.⁵⁷ Ovaj okvir uklapa se u širu ambiciju Kine da, kroz međuvladine programe saradnje, proširi svoju obaveštajnu mrežu i politički uticaj.⁵⁸ Paralelno s tim, Srbija se sve češće pojavljuje kao promoter sopstvenog modela digitalne autokratije u regionu.⁵⁹ Posebno je značajno to što je Srbija prva evropska država koja je pristala da učestvuje u kineskoj globalnoj inicijativi, kroz koju Kina nastoji da zemljama u razvoju ponudi model upravljanja predstavljen kao navodno pravednija i efikasnija alternativa zapadnim liberalnim demokratijama.⁶⁰

Ova uverenja se takođe promovišu kroz aktivnosti dezinformisanja i manipulacije informacijama, pri čemu kineski mediji deluju u Srbiji preko internet portala, poput China Radio International (CRI), čiji sadržaji se često preuzimaju i ponovo objavljuju u različitim domaćim medijima.⁶¹ Glavni cilj prokineskih medijskih kampanja jeste izgradnja pozitivne slike o kineskoj kulturi i političkom sistemu, uz istovremeno relativizovanje ili potiskivanje demokratskih standarda i vrednosti koje promoviše Evropska unija.

Većina kineske propagande u Srbiji sprovodi se preko domaćih prorežimskih medija, što je naročito intenzivirano tokom pandemije COVID-19, kada su naročito pojačani emotivno nabijeni prokineski i anti-evropski narativi.⁶² Režimski mediji su intenzivno izveštavali o navodno pasivnoj reakciji Evropske unije u pružanju pomoći Srbiji, dok su Kinu prikazivali kao glavnog donatora i nezamenljivog, jedinog pravog saveznika Srbije.⁶³ Ovakvo izveštavanje dodatno legitimizuje politiku Srbije „sedenja na više stolica”, koja je u suprotnosti sa njenim obavezama da se postepeno usklađuje sa spoljnom politikom EU.

Kako se srpsko rukovodstvo sve više okreće autokratiji, veze sa autoritarnom Kinom postaju spoljnopolitički izvor legitimiteta. To je omogućilo rast kineskog političkog uticaja u poslednjih pet godina, uz sve prisutnije prokineske narative koji imaju više politički, a ne ekonomski karakter. Loši socioekonomski uslovi, koji se često pripisuju zapadnim liberalnim elitama, predstavljaju plodno tlo za anti-zapadnu propagandu, koja se nadovezuje na proruske narative. Sve u svemu, kineski uticaj dodatno potkopava poverenje javnosti u demokratske institucije i evropske integracije, otežavajući Srbiji put ka članstvu u EU i predstavljajući ozbiljnu spoljnu pretnju.

Ipak, važno je naglasiti da ove spoljne pretnje u političkom domenu uopšte ne bi imale toliku snagu da unutrašnji faktori ne omogućavaju njihovo delovanje. Autoritarne tendencije vladajuće stranke, kontrola nad medijama i podsticanje javnog cinizma prema demokratskim alternativama ograničavaju sposobnost Srbije da sprovede suštinske reforme. Bez unutrašnjih političkih promena i oživljenog procesa pristupanja EU, Srbija rizikuje da se dodatno učvrsti u hibridnom modelu upravljanja – formalno demokratskom, ali suštinski autoritarnom. U ovom kontekstu, spoljna podrška EU ostaje od ključnog značaja, ali njena efikasnost će zavisiti od jasnijeg i odlučnijeg stava prema zarobljavanju države, korupciji, i stranom uticaju koji podriva evropske integracije.

Faktori otpornosti

Srbiji nedostaju kapaciteti da se efikasno nosi i sa konvencionalnim i sa hibridnim vojnim pretnjama po sopstvenu bezbednost. Faktori koji doprinose jačanju otpornosti Srbije u oblasti odbrane i očuvanju bezbednosti obuhvataju prisustvo međunarodnih vojnih i drugih misija (posebno EUFOR-a Evropske unije u Bosni i Hercegovini i NATO-ovog KFOR-a na Kosovu). Ove misije se smatraju praktičnim kočnicama za eskalaciju, zato smanjuju rizike i doprinose očuvanju bezbednosti u regionu Zapadnog Balkana. Uz to, bitan faktor je i postepeno jačanje sopstvenih kapaciteta Srbije za sajber odbranu, kao i, možda najznačajnije, institucionalne i pravne reforme povezane sa procesom pristupanja EU, koje bi mogle da suze prostor za zlonamerne hibridne operacije ako se efikasno sprovedu. Ipak, naročitu pažnju treba posvetiti stvarnoj političkoj volji vlasti da se reforme sprovedu u praksi.

Takođe, naročito je značajan NATO program Partnerstvo za mir, u kojem Srbija i dalje aktivno učestvuje, i koji doprinosi profesionalizaciji vojske i očuvanju neformalnih komunikacionih kanala u kriznim situacijama. Dodatno, kolektivno iskustvo ratova iz 1990-ih godina deluje kao snažna psihološka i kulturna kočnica protiv novih sukoba, naročito među starijim generacijama koje imaju neposredno sećanje na ljudske i društvene troškove rata. Ipak, istraživanje pokazuje da ovi zaštitni faktori mogu postepeno slabiti ukoliko dezinformacione kampanje normalizuju militarističku retoriku ili ako se netransparentni sporazumi u oblasti odbrane sklapaju mimo adekvatnog parlamentarnog nadzora.

U kontekstu složene socioekonomske i političke situacije u Srbiji, ključni faktori otpornosti nalaze se u ljudskom kapitalu, institucionalnim kapacitetima i položaju zemlje na regionalnim i evropskim tržištima. Otpornost u socioekonomskoj sferi može da se sagleda kroz tri međusobno povezana aspekta.

Prvo, pravna i institucionalna reforma, naročito u oblastima javnih nabavki, zaštite životne sredine i radnih prava, predstavljaju preduslov za uspostavljanje ravnopravnih tržišnih uslova i privlačenje održivih i kvalitetnih investicija. Iako postoje projekti izgradnje kapaciteta koje podržava EU, njihovi efekti su često ograničeni zbog duboko ukorenjenog političkog uticaja na rad institucija. Drugi faktor otpornosti je bolja integracija u lance vrednosti EU, posebno u tehnološki intenzivnim sektorima. Takva povezanost bi smanjila zavisnost Srbije od aktera van EU i stvorila podsticaje za primenu viših standarda u poslovanju, upravljanju i održivosti. Treći faktor leži u rastućem uticaju civilnog društva, koje kroz inicijative u oblastima reforme pravosuđa, borbe protiv korupcije i zaštite životne sredine doprinosi jačanju institucionalnog pritiska za systemske promene. Ipak, kontrola vlade nad medijima i javnim diskursom i dalje ograničava brzinu i dubinu transformacija.

Dodatni potencijal otpornosti predstavlja srpska dijaspora, koja čini značajan rezervoar kapitala, talenata i globalnih mreža. Programi koji olakšavaju reinvestiranje, pojednostavljuju birokratiju i štite imovinska prava mogli bi da mobilizuju doprinos dijaspore u pravcu vrednog i održivog razvoja.

Za dugoročnu otpornost neophodni su ekonomska diversifikacija, poboljšanje radnih standarda i povećanje transparentnosti u stranim investicijama i javnim nabavkama. Jasnije usklađivanje sa pravilima i standardima EU, zajedno sa političkom posvećenošću reformama, značajno bi unapredilo poziciju Srbije kao pouzdanog ekonomskog partnera i smanjilo ranjivosti na spoljne političke i ekonomske manipulacije.

U sadašnjim okolnostima u Srbiji mogu da se uoče tri osnovna izvora političke otpornosti. Prvi čine preostali nezavisni mediji i organizacije civilnog društva. Iako su izloženi stalnim finansijskim, političkim i pravnim pritiscima, oni i dalje ukazuju na netransparentne ugovore, loše upravljanje životnom sredinom i kršenja radnih prava, između ostalih tema. Istraživački mediji i organizacije civilnog društva i dalje raspoložu ograničenim, ali značajnim nivoom međunarodne podrške, što ih štiti od potpunog gušenja i omogućava postojanje platformi za alternativne društvene narative. Pravne inicijative i strateške tužbe, uprkos sporom i selektivnom pravosuđu, povremeno donose konkretne rezultate, poput delimičnog objavljivanja ugovora ili studija o uticaju na životnu sredinu. Presuda Upravnog suda iz 2024. godine, kojom je naloženo delimično otkrivanje dokumentacije o finansiranju beogradskog metroa, dobar je primer takvih ograničenih, ali značajnih pomaka.

Drugi izvor otpornosti predstavlja formalni okvir procesa pristupanja Evropskoj uniji, koji i dalje obavezuje vlasti da se, makar nominalno, pozivaju na standarde vladavine prava i dobrog upravljanja. Postepeno usklađivanje sa mehanizmima evaluacije EU, naročito u okviru Poglavlja 23, stvara referentne tačke na koje mogu da se oslone institucionalni akteri orijentisani ka reformama, uključujući sudije i pojedine regulatorne institucije, kako bi opravdali odluke koje proširuju transparentnost i proceduralne garancije. Iako je transformativni potencijal procesa pristupanja ozbiljno ograničen aktuelnim političkim uslovima, on i dalje funkcioniše kao normativna i institucionalna „skela” na koju se domaće reformske koalicije mogu pozivati. Istovremeno, dugotrajni zastoj u pregovorima povećava privlačnost alternativnih modela saradnje koje nude Rusija i Kina.

Treći, iako još uvek skroman, zaštitni mehanizam ogleđa se u rastućoj međuparlamentarnoj povezanosti sa državama članicama EU i pojedinim saveznicima NATO-a. Ovi oblici saradnje omogućavaju opozicionim i nezavisnim poslanicima pristup zakonodavnom znanju, uporednim iskustvima i mrežama podrške, što vremenom može dovesti do postepenih, ali trajnih institucionalnih poboljšanja.⁶⁴

Ovaj rad pokazuje da se bezbednosni, politički i socioekonomski izazovi sa kojima se Srbija danas suočava ne mogu razumeti isključivo kroz prizmu spoljnog pritiska ili geopolitičkog nadmetanja. Iako su uticaji Rusije, Kine i drugih trećih aktera stvarni i vidljivi, nalazi istraživanja jasno ukazuju da su ključne ranjivosti Srbije duboko ukorenjene u unutrašnjim političkim i institucionalnim slabostima. Centralizacija moći, slabi mehanizmi nadzora, erozija vladavine prava i kontrola nad javnim diskursom stvaraju okruženje u kojem spoljašnji akteri mogu relativno lako da projektuju svoj uticaj, često uz saglasnost ili pasivnu podršku domaćih elita.

Istraživanje potvrđuje da neposredna konvencionalna vojna pretnja po Srbiju nije dominantna percepcija ni među građanima ni među stručnjacima. Umesto toga, hibridne pretnje – kroz dezinformacije, sajber napade, netransparentne ekonomske aranžmane i institucionalno „uvoženje” praksi koje zaobilaze evropske standarde – predstavljaju glavni izvor dugoročne nestabilnosti. Ovakvi oblici pritiska ne proizvode otvorene sukobe, ali postepeno slabe institucionalni kapacitet države, narušavaju poverenje građana i usporavaju evropsku integraciju.

Istovremeno, rad identifikuje i važne izvore otpornosti. Uprkos snažnim pritiscima, delovi civilnog društva, istraživački mediji i pojedini institucionalni akteri nastavljaju da deluju kao korektiv vlasti. Proces pristupanja EU, iako ozbiljno oslabljen političkom stagnacijom, i dalje predstavlja ključni normativni okvir koji omogućava domaćim akterima da se pozivaju na standarde vladavine prava i odgovornog upravljanja. Takođe, međunarodno bezbednosno prisustvo i ograničeni oblici saradnje sa EU i NATO-om doprinose očuvanju regionalne stabilnosti bez nametanja politički neprihvatljivih aranžmana.

Izvori i beleške

- 1 REUNIR publications - <https://reunir-horizon.eu/reunir-publications/>
- 2 Lawrence, T. et al. Working Paper on Military Threat Assessment in Eeastern Neighbourhood and Western Balkan Countries (Radni papir o proceni vojnih pretnji u zemljama Istočnog partnerstva i Zapadnog Balkana), REUNIR, 2025, str.12. <https://reunir-horizon.eu/wp-content/uploads/2025/02/RUENIR-D3.1-MILITARY-THREAT-ASSESSMENT-IN-EASTERN-NEIGHBOURHOOD-AND-WESTERN-BALKAN-COUNTRIES-1.pdf>
- 3 Ibid.
- 4 Ministarstvo odbrane Republike Srbije, Strategija nacionalne bezbednosti Republike Srbije, 2021, str. 21. https://www.mod.gov.rs/multimedia/dodaci/prilog1_strategijanaacionalnebezbednostirs_srp_1731677306.pdf
- 5 Ibid, str. 18
- 6 Ibid, str. 26
- 7 Lawrence, T. et al. Working Paper on Military Threat Assessment in Eeastern Neighbourhood and Western Balkan Countries (Radni papir o proceni vojnih pretnji u zemljama Istočnog partnerstva i Zapadnog Balkana), REUNIR, 2025, str. 51. <https://reunir-horizon.eu/wp-content/uploads/2025/02/RUENIR-D3.1-MILITARY-THREAT-ASSESSMENT-IN-EASTERN-NEIGHBOURHOOD-AND-WESTERN-BALKAN-COUNTRIES-1.pdf>
- 8 Ministarstvo odbrane Republike Srbije, Taktička vežba „Platinasti vuk 25“, 12.06.2025, <https://www.mod.gov.rs/lat/22352/takticka-vezba-platinasti-vuk-25>
- 9 Balkan Defence Monitor, International Military Cooperation Serbia 2024, <https://balkandefencemonitor.com/international-military-cooperation-serbia-2024/>
- 10 Ibid.
- 11 Lawrence, T. et al. Working Paper on Military Threat Assessment in Eeastern Neighbourhood and Western Balkan Countries (Radni papir o proceni vojnih pretnji u zemljama Istočnog partnerstva i Zapadnog Balkana), REUNIR, 2025, str. 52. <https://reunir-horizon.eu/wp-content/uploads/2025/02/RUENIR-D3.1-MILITARY-THREAT-ASSESSMENT-IN-EASTERN-NEIGHBOURHOOD-AND-WESTERN-BALKAN-COUNTRIES-1.pdf>
- 12 Akhvlediani, T. et al. Working Paper on Socio-economic Threat Assessment in Eeastern Neighbourhood and Western Balkan Countries (Radni papir o proceni socioekonomskih pretnji u zemljama Istočnog partnerstva i Zapadnog Balkana), str. 25. <https://reunir-horizon.eu/wp-content/uploads/2025/02/REUNIR-4.1-SOCIO-ECONOMIC-THREAT-ASSESSMENT-IN-EASTERN-NEIGHBOURHOOD-AND-WESTERN-BALKAN-COUNTRIES-1.pdf>
- 13 Institut za evropske poslove, „Stavovi građana Srbije prema Kini – istraživanje javnog mnjenja“, mart 2021. <https://iea.rs/blog/2021/04/13/stavovi-gradjana-srbije-prema-kini/>
- 14 Republika Srbija: Strane direktne investicije u periodu od 2010. do 2024, po zemljama, prikazan po principu aktive i obaveza, https://www.nbs.rs/export/sites/NBS_site/documents/statistika/ino_ekonomski_odnosi/platni_bilans/fdi_po_zemljama_2010_2024.xls

- 15 Ministarstvo finansija Republike Srbije, Sektor za makroekonomske i fiskalne analize i projekcije, „Tekuća makroekonomska kretanja”, februar 2024. https://www.mfin.gov.rs/upload/media/sx5bj1_65d6e5d065890.pdf
- 16 Manojlović, Mila, „Rast duga Srbije prema Kini: ‘Čelično prijateljstvo’ sa kamatom,” Radio Slobodna Evropa, 08.08.2023. <https://www.slobodnaevropa.org/a/srbija-ki-na-dug-rast/32539404.html>
- 17 Pantelić, Katarina, „Kina u protekloj deceniji uložila više od šest milijardi dolara u Srbiju,” Nova Ekonomija, 10.09.2024. <https://novaekonomija.rs/vesti-iz-zemlje/od-2014-godine-kina-ulozila-vise-od-sest-milijardi-dolara-u-srbiju>
- 18 Ministarstvo unutrašnje i spoljne trgovine Republike Srbije, Sporazumi o slobodnoj trgovini sa NR Kinom, <https://must.gov.rs/tekst/sr/8535/tekst-sporazuma.php>
- 19 Popović, Sofija, „Potpisivanje sporazuma MEI sa Kinom: Spor an potez ili redovna procedura?“, Savremena politika, 10.05.2024. <https://savremenapolitika.com/potpisivanje-sporazuma-mei-sa-kinom-sporan-potez-ili-redovna-procedura/>
- 20 Forbes Srbija, „JFI: Više od 50 protesta i pritužbi na kineske investicije u Srbiji za 10 godina,” 07.05.2024. <https://forbes.n1info.rs/vesti/jfi-vise-od-50-protesta-i-pritužbi-na-kineske-investicije-u-srbiji-za-10-godina/>
- 21 Vuksanović, Vuk i Bjeloš, Maja, Geopolitics is Local – Ramifications of Chinese Projects for Human Security in Serbia, Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2022, <https://bezbednost.org/en/publication/geopolitics-is-local-ramifications-of-chinese-projects-for-human-security-in-serbia/>
- 22 Cvetković, Ljudmila, „Poslovi u Srbiji firmi iz Kine koje su rekonstruisale stanicu u Novom Sadu,” Radio Slobodna Evropa, 03.11.2024. <https://www.slobodnaevropa.org/a/cccc-cric-kineske-firme-u-srbiji/33185867.html>
- 23 Transparentnost Srbija, „Ne postoji osnov za tajnost ugovora o rekonstrukciji novosadske železničke stanice,” 08.11.2024. <https://www.transparentnost.org.rs/sr/aktivnosti-2/saoptenja/12775-ne-postoji-osnov-za-tajnost-ugovora-o-rekonstrukciji-novosadske-zeleznicke-stanice>
- 24 European Commission, “EU and Serbia sign strategic partnership on sustainable raw materials, battery value chains and electric vehicles,” 19.07.2024. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_3922
- 25 The International Energy Agency (IEA), Serbia, <https://www.iea.org/countries/serbia/energy-mix>
- 26 Vreme, „Vučić: Postignut dogovor o snabdevanju gasom do 31. marta,” 23.12.2025. <https://vreme.com/vesti/vucic-postignut-dogovor-o-snabdevanju-gasom-do-31-marta/>
- Stojanović, Milica, “Serbia Hints at New Long-Term Deal on Russian Gas,” Balkan Insight, 22.10.2024. <https://balkaninsight.com/2024/10/22/serbia-hints-at-new-long-term-deal-on-russian-gas/>
- 27 Euronews Srbija, „Srbija od danas bez ruske nafte preko Janafa: Stupio na snagu embargo EU, ograničena i cena, ali Rusija ne prihvata,” 05.12.2022. <https://www.euronews.rs/evropa/vesti/70960/srbija-od-danas-bez-ruske-nafte-preko-janafa-stupio-na-snagu-embargo-eu-ogranicena-i-cena-ali-rusija-ne-prihvata/vest>
- 28 Andrić, Grujica i Predrag Vujić, „Amerika uvela sankcije Naftnoj industriji Srbije,” BBC News na srpskom, 10.01.2025. <https://www.bbc.com/serbian/articles/cy0pn4d3rgjo/lat>

- 29 Nova s, „Sankcije NIS-u stupile na snagu,” 09.10.2025. <https://nova.rs/vesti/biznis/uvedene-sankcije-protiv-nis-a/>
- 30 Ćulibrk, Milan, „Američke sankcije Naftnoj industriji Srbije - Račun bez krčmara”, Radar, 18.01.2025. <https://radar.nova.rs/ekonomija/americke-sankcije-naftnoj-industriji-srbije/>
- 31 Peljto, Suzana, „Potpisan memorandum o povezivanju Srbije i Rumunije gasovodom,” Bloomberg Adria, 05.08.2024. https://rs.bloombergadria.com/ekonomija/srbija/64045/potpisan-memorandum-o-povezivanju-srbije-i-rumunije-gasovodom/news?_gl=1*fulfj2*_up*MQ..*_ga*MTcxOTM2OTQyNy4xNzQ2MDIwOTc4*_ga_9LGS7T5ZQW*MTc0NjAyMDk3Ny4xLjAuMTc0NjAyMDk3Ny4wLjAuMA.
- 32 Danas, „Počelo proširenje skladišta gasa Banatski dvor, imaće još 12 bušotina,” 08.04.2025. <https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/pocelo-prosirenje-skladista-gasa-banatski-dvor-imace-jos-12-busotina/>
- 33 Peljto, Suzana, „Banatski Dvor veći za 300 miliona kubnih metara gasa od novembra?,” Bloomberg Adria, 19.09.2024. <https://rs.bloombergadria.com/ekonomija/srbija/66647/sta-za-srbiju-znaci-prosirenje-skladista-gasa-banatski-dvor/news>
- 34 Vlada Republike Srbije, „Migracioni profil Republike Srbije za 2023. godinu”, <https://kirs.gov.rs/media/uploads/1Migracioni%20profil.pdf>
- 35 Vlada Republike Srbije, „Migracioni profil Republike Srbije za 2024. godinu”, <https://kirs.gov.rs/media/uploads/Migracioni%20profil%20Republike%20Srbije%20za%202024-%20godinu.pdf>
- 36 EUpravo zato, Preduzetništvo, <https://epravozato.mondo.rs/ekonomija/preduzetnistvo>
- 37 Kondratjev, Nikita i Bojana Jovanović, „Srpsko državljanstvo posebnom procedurom za bivšeg specijalca Ruske službe bezbednosti (FSB) i profitere rata u Ukrajini,” Krik, 16.04.2025. <https://www.krik.rs/srpsko-drzavljanstvo-posebnom-procedurom-za-bivseg-specijalca-ruske-sluzbe-bezbednosti-fsb-i-profitere-rata-u-ukrajini/>
- 38 European Commission, Serbia Report 2025, 04.11.2025. https://enlargement.ec.europa.eu/serbia-report-2025_en
- 39 Cvijić, Srđan i Kristina Nikolić, Ne-maligni uticaj: Šta misli i radi ruska zajednica u Srbiji?, Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2025. <https://bezbednost.org/publikacija/ne-maligni-uticaj-sta-misli-i-radi-ruska-zajednica-u-srbiji/>
- 40 BBC News na srpskom, „Izbori u Rusiji 2024: Kako je glasala ruska dijaspora u Beogradu,” 17.03.2024. <https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-68591979>
- 41 Prelec, Tena, “The vicious circle of corrosive capital, authoritarian tendencies and state capture in the Western Balkans,” Journal of Regional Security, 2020, vol. 15, br. 2, str. 167-198, <https://scindeks.ceon.rs/article.aspx?artid=2217-995X2002167P>
- 42 Janković, Jelena, „Srbija za izgradnju EXPO-a otkupljuje zemljište u predgrađu Beograda za pola miliona evra po hektaru,” Radio Slobodna Evropa, 14.10.2024. <https://www.slobodnaevropa.org/a/koliko-kosta-expo-zemljiste-srbija/33157905.html>
- 43 Manojlović, Mila, „Investicije Emirata u Srbiju u padu, dugovi na čekanju,” Radio Slobodna Evropa, 26.08.2024. <https://www.slobodnaevropa.org/a/srbija-uae-emirati-zaduzivanje-zajam-dug/33093135.html>

- 44 Burmester, Isabelle et al. Working Paper on Political Threat Assessment in Eastern Neighbourhood and Western Balkan Countries (Radni papir o proceni političkih pretnji u zemljama Istočnog partnerstva i Zapadnog Balkana), REUNIR, 2025, <https://reunir-horizon.eu/wp-content/uploads/2025/02/REUNIR-D5.1-POLITICAL-THREAT-ASSESSMENT-IN-EASTERN-NEIGHBOURHOOD-AND-WESTERN-BALKAN-COUNTRIES-pdf.pdf>
- 45 Stojković, Čedomir, „Vučićev režim kao kancer, sve što je dobro iskoristi za sebi!“, Bez ustručavanja, ed. Dikić, A. Zrenjanin: KTV, 2023. <https://www.youtube.com/watch?v=VIBZjGd7o3o>.
- 46 Cvijić, Vuk, „Vulin je saučesnik u mom hapšenju,“ Radar, 18.08.2024. <https://radar.nova.rs/drustvo/andrej-pivovarov-ruski-opozicionar-posle-zatvora/>
- 47 Ljubčić, Elma, „Ruski i ‘srpski svet’ su projekti izgrađeni na sličnim frustracijama,“ Al Jazeera Balkans, 29.03.2022. <https://balkans.aljazeera.net/teme/2022/3/29/srbija-kao-plodno-tlo-za-rusku-propagandu>
- 48 Petrović, Predrag, Strateška (dez)orijentacija Vučićeve Srbije: Nevoljno ka Zapadu, a željno ka Istoku, Atlantic Initiative, Sarajevo, 2024, <https://atlantskainicijativa.org/atlantska-inicijativa-objavljuje-novi-policy-paper-strateska-dezorijentacija-vuciceve-srbije-nevoljno-ka-zapadu-a-zeljno-ka-istoku-autora-predraga-petrovica/>
- 49 Petrović, Predrag i Marija Ignjatijević, Violent extremism in Serbia: Islamist and far-right, Belgrade: Belgrade Centre for Security Policy, 2023, <https://bezbednost.org/en/publication/violent-extremism-in-serbia-islamist-and-far-right/>
- 50 Petrović, Predrag, “Serbia: Government and the scarecrow,“ in Rekawek, K., Molas, B. and Renard, T. (eds), Russia and the far-right: Insights from ten European countries, ICCT Press, The Hague, 2024.
- 51 Karabeg, Omer, „Sledi li Porfirije Kirila?“, Radio Slobodna Evropa, 08.01.2023. <https://www.slobodnaevropa.org/a/srbija-rusija-pravoslavna-crkva-patrijarh/32213479.html>
- 52 Simić, Žikica, “Enigma poverenja u sveto trojstvo (crkvu, vojsku, policiju),“ Danas, 18.08.2022. <https://www.danas.rs/dijalog/licni-stavovi/enigma-poverenja-u-sveto-trojstvo-crkvu-vojsku-policiju/>
- 53 Petrović, Predrag, Strateška (dez)orijentacija Vučićeve Srbije: Nevoljno ka Zapadu, a željno ka Istoku, Atlantic Initiative, Sarajevo, 2024, <https://atlantskainicijativa.org/atlantska-inicijativa-objavljuje-novi-policy-paper-strateska-dezorijentacija-vuciceve-srbije-nevoljno-ka-zapadu-a-zeljno-ka-istoku-autora-predraga-petrovica/>
- 54 Kisić, Izabela, “The pro-Russian media campaign in Serbia,“ Atlantic Initiative, Sarajevo, 21.03.2022. <https://atlanticinitiative.org/the-pro-russian-media-campaign-in-serbia/>
- 55 CRTA, Serbian media reporting on Ukraine crisis, Belgrade: CRTA, 2022, <https://crt.rs/wp-content/uploads/2022/02/CRTA-Ukraine-in-Serbian-media-Media-Monitoring-Jan20-Feb20-2022.pdf>
- 56 Petrović, Predrag, “Serbia: Government and the scarecrow,“ in Rekawek, K., Molas, B. and Renard, T. (eds), Russia and the far-right: Insights from ten European countries, ICCT Press, The Hague, 2024.

- 57 Spaić, Tamara, „Deset medijskih sporazuma za „zajedničku budućnost” sa kinom, zemljom cenzure i progona novinara,” Medija Centar, 14.05.2024. <https://mc.rs/deset-medijskih-sporazuma-za-zajednicku-buducnost-sa-kinom-zemljom-cenzure-i-progona-novinara/za-medije/detaljno/7676>
- 58 Yau, Niva, “A global south with Chinese characteristics,” Atlantic Council, Washington, 13.06.2024. <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/a-global-south-with-chinese-characteristics/>
- 59 Ranković, Rade i Stefan Miljuš, “Odnosi Srbije i Kine: Kreditna opasnost, “čelično prijateljstvo” i diplomatska igra reči,” Glas Amerike, 08.05.2024. <https://www.glasamerike.net/a/srbija-kina-vucic-si-djinpings-diplomatija-ekonomija/7603184.html>
- 60 Đorđević, Lola, „Odgovor istoka na zapadni model: Šta je zajednica sa zajedničkom budućnošću Kine i Srbije,” Sputnjik Srbija, 08.05.2024. <https://sputnikportal.rs/20240508/sta-je-zajednica-sa-zajednickom-buducnoscu-koju-kina-gradi-sa-srbijom-1171905763.html>
- 61 Vladislavljev, Stefan, „Kineski mediji na Zapadnom Balkanu: Kako radi sistem meke sile od Srbije do Albanije”, NUNS, 31.10.2024. <https://nuns.rs/kineski-mediji-na-zapadnom-balkanu-kako-radi-sistem-meke-sile-od-srbije-do-albanije/>
- 62 Todorović Štiplija, Nemanja, ed. Izveštavanje medija u Srbiji o Evropskoj uniji 2020, Beograd: CSP i EWB, 2021, <https://savremenapolitika.com/wp-content/uploads/2021/03/Izvestavanje-medija-u-Srbiji-o-EU-u-2020.-Ljubav-iz-Kine-i-samari-iz-Brisela.pdf>
- 63 Vuksanović, Vuk, The dragon lands in Belgrade: The drivers of Sino-Serbian partnership, London School of Economics, London, 2021.
- 64 Pollozhani, Lura and Florian Bieber, ed. “Analysis of Local Perceptions and Key Policy Areas and their Relations to the External Actors,” REUNIR, 2025, https://reunir-horizon.eu/wp-content/uploads/2025/07/REUNIR-D6.3-PERCEPTIONS-OF-EXTERNAL-INFLUENCES_compressed.pdf

O autorima

Predrag Petrović radi u Beogradskom centru za bezbednosnu politiku od 2006. godine. Tokom svoje karijere najviše se interesovao za istraživanje formalnih i neformalnih odnosa između bezbednosti i političke moći, kao i za nove i slabo istražene teme poput privatizacije bezbednosti, reforme službi bezbednosti i nasilnog ekstremizma. Jedan je od autora prve sveobuhvatne studije o nasilnom ekstremizmu u Srbiji „Extremism Research Forum – Serbia Report” i studije o uticaju Rusije na ekstremnu desnicu u Srbiji. Izdavačka kuća Roman i Litlfield objavila je Petrovićeve studija slučaja o reformi službi bezbednosti u Srbiji u hrestomatiji „Handbook of European Intelligence Cultures”, u kojoj su analizirane službe bezbednosti u preko 30 država Evrope. Doktorirao je 2021. godine na Fakultetu političkih nauka na temi „Reforma službi bezbednosti u Srbiji”.

Jelena Pejić Nikić je viša istraživačica i programska menadžerka u Beogradskom centru za bezbednosnu politiku. Od septembra 2019. koordinira radom koalicije prEUgovor, koja obuhvata napore sedam organizacija civilnog društva u praćenju ispunjenja političkih kriterijuma i sprovođenja reformi u poglavljima 23 (Pravosuđe i osnovna prava) i 24 (Pravda, sloboda i bezbednost) pristupnih pregovora Srbije i Evropske unije. Naročito je zainteresovana za odnos zaštite ljudskih prava i zaštite nacionalne bezbednosti, posebno kada je reč o privatnosti pojedinca i dostupnosti informacija od javnog značaja. U proleće 2016. godine stažirala je u nemačkom Bundestagu kao deo tima jednog od saveznika poslanika. U BCBP-u se bavila istraživanjem pravnog i strateškog okvira sistema bezbednosti, primene specijalnih mera tajnog prikupljanja podataka i evropskim integracijama Srbije. Doktorand je Fakulteta političkih nauka u Beogradu, gde je s najvišom ocenom završila osnovne i master studije (međunarodno humanitarno pravo i pravo ljudskih prava, evropske studije).

Ivana Ranković radi kao istraživačica i projektna menadžerka u Beogradskom centru za bezbednosnu politiku. U svom istraživačkom radu se pretežno bavi analizom stranih uticaja na Zapadnom Balkanu, u kontekstu dinamike proširenja Evropske unije, kao i analizom regionalnih odbrambenih politika. Pored svoje istraživačke uloge, Ivana obavlja i funkciju projektna menadžerke i koordinatorke Beogradske bezbednosne konferencije – glavnog međunarodnog događaja koji BCBP organizuje jednom godišnje. Takođe je koautorica i urednica BCBP podkasta “Svetionik” koji se bavi najvažnijim temama iz oblasti bezbednosti i spoljne politike. Ivana je diplomirala međunarodne odnose na Fakultetu političkih nauka, Univerziteta u Beogradu, gde je takođe završila i master studije iz oblasti međunarodne bezbednosti.

O Beogradskom centru za bezbednosnu politiku

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP) jeste nezavisni istraživački centar, koji radi na stvaranju demokratskog društva odgovornih institucija, u kome je bezbednost javno dobro, a ljudi slobodni, ravnopravni i bez straha. Doprinosi unapređenju bezbednosti građana u skladu sa demokratskim principima i poštovanjem ljudskih prava istraživanjima, javnim zastupanjem, razvojem zajednice i obrazovanjem. Vođen vrednostima poštovanja ljudskih prava i sloboda, demokratije, odgovornosti i transparentnosti, integriteta i solidarnosti, BCBP nastoji da doprinese oblikovanju budućeg razvoja Zapadnog Balkana.

Od osnivanja 1997. godine pa do 2010. radi pod imenom Centar za civilno-vojne odnose (CCVO). Od 2012. godine redovno je nabolje ocenjeni tink-tenk sa Zapadnog Balkana, koji se bavi temom odbrane i nacionalne bezbednosti, kao i temom spoljne politike i međunarodnih odnosa, na najpoznatijoj rang-listi istraživačkih centara (Global Go To Think Tank Index Report).

Osnivač je Beogradske škole za studije bezbednosti i specijalističkih postdiplomskih studija, koje su prerasle u uspešan master program „Međunarodna bezbednost” na Fakultetu političkih nauka u Beogradu. Jedan je od osnivača Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji i koordinator Radne grupe za Poglavlje 24 (Pravda, sloboda i bezbednost), te osnivač i koordinator koalicije prEUgovor, koja prati reforme u okviru poglavlja 23 (Pravosuđe i osnovna prava) i 24 (Pravda, sloboda, bezbednost) pristupnih pregovora Srbije i Evropske unije. Jedan je od organizatora Beogradske bezbednosne konferencije, međunarodnog događaja koji više od deset godina okuplja renomirane stručnjake iz oblasti bezbednosti i spoljne politike.

Neki od strateških ciljeva BCBP-a su: podrška razvoju organizacija civilnog društva i pokretačima promena radi stvaranja okruženja za transparentnije i odgovornije funkcionisanje državnih institucija, izrada analiza na teme iz oblasti bezbednosti, vladavine prava, spoljne i bezbednosne politike Srbije, kao i pružanje podrške aktivistima za ljudska prava, borcima za slobodu i uzbunjivačima kako bi podstakli njihovu misiju i povećali demokratske kapacitete čitavog društva.

Internet stranica BCBP-a: www.bezbednost.org.

STUDIJA / 8

PROCENA STRANIH UTICAJA I OTPORNOSTI SRBIJE NA BEZBEDNOSNE, SOCIOEKONOMSKE I POLITIČKE IZAZOVE, RIZIKE I PRETNJE

Izdavač:

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Đure Jakšića 6/5, Beograd

www.bezbednost.org

Autori/autorke:

Jelena Pejić Nikić, Predrag Petrović, Ivana Ranković

Dizajn i prelom:

Srđan Ilić

ISBN-978-86-6237-274-1

DOI: <https://doi.org/10.55042/OUBE7602>

Decembar 2025.

#EY
ZA TEBE

BCBP

Beogradski centar za
bezbednosnu politiku

Ova publikacija je izrađena uz finansijsku pomoć Evropske unije u okviru projekta „Povratak na evropski put”. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovoran Beogradski centar za bezbednosnu politiku i ta sadržina nužno ne izražava zvanične stavove Evropske unije.

BCBP Beogradski centar za
bezbednosnu politiku

www.bezbednost.org

ISBN-978-86-6237-274-1

DOI: <https://doi.org/10.55042/OUBE7602>